

Seksualinis smurtas: kaip sukurti veiksmingą pagalbos sistemą?

Ekspertų diskusijos dalyviai: Vidaus reikalų ministerijos, Teisingumo ministerijos, Sveikatos apsaugos ministerijos, Valstybinės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos, Generalinės prokuratūros, Valstybinės darbo inspekcijos, Valstybinės teismo medicinos tarnybos, Nacionalinės teismų administracijos, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos, Bendrojo pagalbos centro, gydytojų, mokslininkų bendruomenės, nevyriausybinių organizacijų ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovai.

Diskusijos dalyviai supažindinti su esama seksualinio smurto situacija Lietuvoje ir Europos Sąjungoje, labiausiai paplitusiomis jo formomis ir aplinkybėmis. Ekspertų diskusijos dalyviams buvo pristatyti įvairių institucijų ir mokslininkų vykdytų seksualinio smurto Lietuvoje tyrimų duomenys, kurie atskleidžia, kad seksualinė prievarta yra viena mažiausiai atpažįstamų smurto formų, įskaitant seksualinį smurtą tarp sutuoktinių. Specialistų, dirbančių apsaugos nuo smurto, pagalbos, paslaugų teikimo ir prevencijos srityse, apklausos analizė parodė, kad didelė dalis nukentėjusių nuo seksualinės prievartos moterų nesikreipia pagalbos dėl gėdos jausmo, jos netiki, kad gali gauti pagalbą, dėl baimės, kad smurtautojas bandys susidoroti, tiki, kad bus kaltinama pati arba tiesiog nežino, kur kreiptis. Remiantis seksualinės prievartos reiškinio artimoje aplinkoje tyrimais, galima teigti, kad pagalbos teikimas nuo seksualinio smurto nukentėjusiems asmenims skiriasi nei pagalbos nuo kitų smurto formų teikimas; teikiamai pagalbai labai trūksta žinomumo, prieinamumo bei specialistų kompetencijų; taip pat visų sričių specialistai turi per mažai informacijos apie galimą pagalbą nukentėjusiems asmenims.

Renginyje buvo pristatytas Nacionalinis informacijos apie seksualinį smurtą centras (toliau - NISSC), įkurtas įgyvendinant Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos finansuojamą projektą „Seksualinis smurtas: nuo metodinio palaikymo iki prevencijos organizavimo“. NISSC tikslas – užtikrinti institucijų ir specialistų, dirbančių su seksualinį smurtą patyrusiais asmenimis ar seksualinio smurto pavojų patiriančiais asmenimis, metodinį palaikymą: rengiant metodinę medžiagą; organizuojant kompetencijų tobulinimą; organizuojant prevenciją; vykdant tarpinstitucinį bendradarbiavimą. NISSC veiklą vykdo VšĮ Klaipėdos socialinės ir psichologinės pagalbos centras kartu su partneriais Moterų informacijos centru, Moterų teisių asociacija ir VšĮ „Ribologija“.

Diskusijos dalyviai buvo kviečiami pristatyti savo atstovaujamą organizaciją, pasidalinti patirtimi, kaip jie dirba seksualinio smurto srityje, su kokiomis problemomis susiduria. Ekspertai sutiko su anksčiau įvardinta seksualinės prievartos reiškinio tyrimų rezultatais atskleista problematika, kad specialistų, teikiančių pagalbą, kompetencija nėra pakankama; taip pat, kad vis dar vyksta nukentėjusiųjų stigmatizacija visuomenėje; specialistai susiduria su iššūkiu atpažinti seksualinį smurtą, su tuo, kad ir pats nukentėjęs asmuo nemoka identifikuoti, kad yra nukentėjęs; trūksta komunikacijos tarp institucijų; medicinos sektorius neužtikrina nukentėjusiojo privatumo, nėra atskirų jėgimų į gydymo patalpas nukentėjusiems nuo seksualinio smurto; trūksta statistikos

seksualinio smurto srityje (pagal amžių, tautybę, negalios rūšį). Ekspertai džiaugėsi Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos skiriamu dėmesiu šiai problemai spręsti bei metodinio centro - NISSC – kūrimu, turėdami lūkesčių, kad aukščiau išvardintos problemos bus sprendžiamos.

NISSC įsipareigojimai ir veiksmai iki 2023 m. gruodžio 31 d.:

1. Metodikos ir algoritmo sukūrimas, metodinis palaikymas, metodinės medžiagos rengimas.
2. Seksualinį smurtą patyrusių asmenų, seksualinio smurto pavojų patiriančių asmenų ar kitų besikreipiančių asmenų konsultavimas dėl galimybių jiems gauti pagalbą.
3. Informacinių veiklų, skirtų seksualinio smurto prevencijai, organizavimas.
4. Specialistų kompetencijų tobulinimo veiklų organizavimas.
5. Bendradarbiavimas pagalbos teikimo klausimais.
6. Gerosios praktikos paslaugų ir pagalbos teikimo perėmimas bei sklaida.

Ekspertai po diskusijos buvo kviečiami iki 2023 m. rugsėjo 15 d. užpildyti specialistų, dirbančių seksualinio smurto srityje, klausimyną bei juo pasidalinti su savo organizacijos, institucijos, tarnybos specialistais, dirbančiais ir / ar besidominčiais seksualinio smurto tema. Apklauso tikslas - nustatyti specialistų poreikius metodinei pagalbai bei išgryninti iššūkius, su kuriais susiduria teisėsaugos ir teisėtvarkos atstovai, sveikatos, švietimo ir socialinių paslaugų įstaigų, specializuotos kompleksinės pagalbos centrų, pagalbos tarnybų bei kitų NVO, dirbančių seksualinio smurto tematikoje, specialistai. Gauti atsakymai padės parengti metodiką bei rekomendacijas darbui, sprendžiant seksualinio smurto problemas.